

Samtale med Andrzej Wajda

I anledning af den polske filmuge, som fandt sted i København i ugen 29.3. - 4.4. i år, blev Andrzej Wajdas tre seneste film »Alt til salg« (1969), »Birkeskoven« (1970) og »Landskab efter slaget« (1970) vist på Filmmuseet. Den polske instruktør var i denne forbindelse selv på besøg i Danmark, og Katia Forbert benyttede lejligheden til at stille ham en række spørgsmål.

- Fra en af Deres tidlige film »Aske og diamanter«, husker man især hovedpersonen, som han spilles af Cybulski. Kan man sige, at hovedpersonerne i Deres senere film repræsenterer en slags videreudvikling af Cybulskis figur, der ligesom samler Deres opfattelse af en bestemt generations oplevelser?

- Jeg tror, at den røde tråd, som via hovedpersonerne går igennem alle mine film, er mit eget liv. På en måde skildrer filmene mine egne erfaringer, og det er

derfor heller ikke uden en vis betydning, at mine hovedpersoner bliver gamle sammen med mig - og derfor er det heller ikke helt det samme menneske, vi møder i f. eks. »Aske og diamanter«, »De 63 dage« eller »Alt til salg«.

- Hvorfor vender De så ofte tilbage til krigen som motiv, er det fordi De mener, at først i kampen for livet finder man frem til det ægte menneske?

- Det er rigtigt, at jeg ofte vender tilbage til krigsårene. Måske er det via en skildring af disse år, at jeg bedst kan berette om de problemer, der optager os. Endnu findes der mange af nuets problemer, der har rod i krigsårene. Det gælder både psykiske og politiske problemer, som det f. eks. afspejles i min sidste film »Landskab efter slaget«.

- Når De skaber Deres hovedpersoner, identificerer De Dem så med personerne?

- Der er noget rigtigt i, at mine films hovedpersoner er mine idealer, som jeg forsøger at leve op til, men det betyder naturligvis ikke, at de krigsfilm, jeg indtil nu har lavet, udelukkende handler om ting, jeg selv har oplevet. F. eks. var jeg for ung til at opleve krigens første fase i 1939, men alligevel har jeg lavet film om denne tid. Jeg var heller ikke med i Warszawa under opstanden i 1944, som »De 63 dage« handler om. Og jeg har heller ikke haft det så tragisk som personerne i »Aske og diamanter«, og jeg har ikke været i koncentrationslejre, som menneskene i »Landskab efter slaget«. Min andel i tragedien er, at jeg oplever disse film som om de var min egen historie.

- Finder De, at film generelt bør være engageret i aktuelle problemer?

- Ja. Jeg tror filmkunsten bør være engageret i nutiden, men på den anden side må kunstnerne heller ikke hungre efter aktualiteten for aktualitetens skyld. Der er desværre for mange filminstruktører, der snobber for ungdommen og for enhver pris vil være populære. Det er ikke sundt for kunsten. Til enhver alder hører et bestemt synspunkt, som man føler, man må og skal forsvare. Jeg tror blot ikke ungdommen automatisk har ret, fordi den generations mennesker biologisk set er yngre end os andre.

- Foretrækker De at lave film efter eget manuskript eller ud fra et litterært oplæg?

- Jeg tror ikke meget på den opdeling, De nævner. Hvis jeg finder noget litterært stof, der passer mig, så fornemmer jeg det næsten som om jeg selv kunne have lavet det, men selvfølgelig føler jeg mig mest knyttet til det manuskript, jeg selv har skrevet. Derfor er alle mine senere film lavet efter mine egne manuskripter. Og det hænger sammen med, at hvis manuskriptet ikke svarer til min egen opfattelse af tingene, så vil filmen kun rumme en lille del

af min person. Men jeg har ingen kompleksser over for andres manuskripter, når blot filmen udtrykker min personlighed.

- Hvilke af Deres film føler De Dem mest knyttet til?

- Jeg tror det først og fremmest er de film, der ikke har fået succes, som f. eks. »Lotna« (1959). Det er en film, jeg ofte tænker tilbage på, og som jeg gerne vil lave igen. Derimod interesserer succes-filmene mig ikke så meget, fordi disse film i kraft af succesen og af mange tolkninger til en vis grad lever et selvstændigt liv. De film, som ikke er blevet forstået, tænker jeg derimod ofte på og prøver at finde frem til, hvilke fejl filmene eventuelt rummer.

- I de senere år har polsk film stået i skygge af både ungarsk og tjekkoslovakisk filmkunst. Hvad tror De, det skyldes?

- Når der i et eller andet land opstår en interessant filmkunst, så stammer den fra intellektuelle og ideologiske ændringer i samfundet. Men disse forandringer er naturligvis ikke evige, og problemer, der forekommer interessante i dag, er uaktuelle i morgen. Nye mennesker kommer hele tiden med nye tanker og ideer, og der er forskel på de mennesker, der i midten af halvtredserne skabte film i Polen, og dem der i tresserne har skabt film i Tjekkosllovakiet, og netop nu har nogle unge mennesker måske skabt en helt ny filmbølge i andre lande. Man må også huske på, at filmbranchens størrelse i de enkelte lande øver indflydelse på kvaliteten. Men på trods af dette, er f. eks. et land som Japan alligevel inde i en kunstnerisk krise, trods en stor og professionel filmindustri. Men i mindre lande, hvor filmbranchen reelt endnu befinder sig på et delvis amatørstadium, sker det ikke så ofte, at der viser sig en ny filmbølge.

- Hvad forstår De ved amatørisme?

- Amatorisme er noget ukunstnerisk, kunstneriske film islet af amatørens holdning skaber ofte professionelle film, selv om det måske kan lyde som et paradoks. F. eks. er Andy Warhols film efterhånden fuldt på højde med film fra Hollywood. »Flesh« har givet mig ny inspiration. Se bare, hvordan skuespillerne taler og spiller i den film. Der er tale om oprigtighed. Jeg har også med stor tilfredsstillelse set »Easy Rider«. Dens ungdom gør oprør på samme måde, som jeg har prøvet at skildre det i »Aske og diamanter«. Slutningsscenerne i begge film viser den samme karakteristiske oprørstendens, som den findes i al ungdom.

- Tror De, at den seneste tids forandringer i Polen vil påvirke polsk filmkunst på en ny måde?

- Vi håber jo alle, at der må komme forbedringer efter enhver forandring i et samfund. Der opstår nye problemer og nye ideer, og om nogen tid vil man kunne se dette afspejle sig i de nye polske film.

Katia Forbert

